

Agata Judyta Roćko
Pracownia Literatury Oświecenia
agata.rocko@ibl.waw.pl
tel. 602-430-795
Instytut Badań Literackich PAN
ul. Nowy Świat 72, 00-330 Warszawa

Autoreferat

1. Imię i Nazwisko:

Agata Roćko

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/ artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej:

- 1991, **magister filologii polskiej**, na podstawie rozprawy: *O paraliterackim charakterze twórczości Marii Kuncewiczowej*, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Olsztynie, Instytut Filologii Polskiej, promotor: prof. dr hab. Andrzej Staniszewski
- 2000, **doktor nauk humanistycznych** na podstawie rozprawy: *Pamiętniki polskich zesłańców na Syberię w XVIII wieku*, na Wydziale Filologicznym, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, promotor: prof. dr hab. Krystyna Stasiewicz (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie); recenzenci: prof. dr hab. Krzysztof Obremski (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), prof. dr hab. Hanna Dziechcińska (Instytut Badań Literackich PAN w Warszawie)

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/ artystycznych:

- 01.10.1991 – 30.12.2002, asystent, od 2000 adiunkt, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Instytut Filologii Polskiej, Zakład Literatury Staropolskiej i Oświecenia
- 01.01.2002 – obecnie, adiunkt, Instytut Badań Literackich PAN w Warszawie, Pracownia Literatury Oświecenia
- 01.10.2009 – obecnie, adiunkt, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Wydział Nauk Humanistycznych, Zakład „Szkoła Języka i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców” (p.o. kierownika od 2013), Pełnomocnik Dziekana Wydziału Nauk Humanistycznych UKSW w Warszawie ds. nauczania języka polskiego jako obcego (od 2011)

4. Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.):

a) tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego,

Monografia autorska: ***Kontusz i frak. O symbolice stroju w osiemnastowiecznej literaturze polskiej***

b) (autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy),

Agata Roćko, 2015, Seria Silva Rerum, Wydawnictwo Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, recenzenci wydawniczy: dr hab. prof. Uniwersytetu Warszawskiego Zofia Rejman, dr hab. prof. Uniwersytetu Wrocławskiego Filip Wolański

c) omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Celem pracy było prześledzenie i uchwycenie w literaturze polskiej XVIII wieku symboliki stroju. Jest to tematyka ważna zarówno w aspekcie obyczajowym, jak literackim, od jakiegoś już czasu stanowiąca przedmiot zainteresowania badaczy europejskich, którzy wiele uwagi poświęcili analizie szeroko pojętej problematyki stroju, jego funkcji i symboliki w dziełach artystycznych, w tym także, w literaturze pięknej. Podobnych badań w odniesieniu do literatury w Polsce do tej pory nie prowadzono, bądź prowadzono jedynie wrywkowo i moja monografia stanowi pierwszą próbę systematycznych studiów nad tym zagadnieniem. Hasłem wywoławczym książki stały się „kontusz i frak”. Przysłowiowa walka fraka z kontuszem w okresie oświecenia pozornie została już dobrze poznana, a nawet wręcz zbanalizowana. Jednak w rzeczywistości mamy tylko bardzo powierzchowny jego obraz, a zagadnienie to nie zostało gruntownie zbadane. Tymczasem właśnie w nim, jak w soczewce skupiają się wszystkie istotne aspekty symboliki stroju i jej wykorzystania w dziełach literackich, ale także w życiu codziennym szlacheckiego społeczeństwa, a szczególnie jego wiodących warstw. Badanie tego zagadnienia wymagało kompetencji interdyscyplinarnych,

jest to bowiem problem z pogranicza historii literatury, historii kultury materialnej, dziejów propagandy, a po trosze także antropologii kultury.

Symboliczna rola kontusza i fraka nie była czymś stałym, zmieniała się pod wpływem czynników pozaliterackich – politycznych, społecznych, edukacyjnych. Odwołania do tych strojów wykorzystywano w różnych sytuacjach i kontekstach. Sięgali do niej przedstawiciele stronnictw politycznych, ale także uczestnicy sporów, by tak rzec kulturowych, choćby satyrycy walczący zarówno z konserwatyzmem szlacheckim, jak i z bezmyślnym naśladownictwem obcych wzorców. Co ciekawe, oba te stroje postrzegano zarówno pozytywnie jak negatywnie, w zależności od celu autora i kontekstu, w jakim się pojawiały. Jest to motyw bardzo popularny, wykorzystywany propagandowo przez uczestników życia politycznego, od króla poczynając. Element ten można znaleźć w twórczości całej rzeszy poetów, satyryków, paszkwilantów, malarzy, tworzących na zamówienie określonych stronnictw czy indywidualnych mecenasów.

Jednym z ważnych i chyba najlepiej znanych aspektów była tutaj prowadzona przez Stanisława Augusta walka o modernizację społeczeństwa szlacheckiego, dążenie króla do włączenia Rzeczypospolitej w oświeconą Europę. Zarówno na łamach „Monitora”, jak i poprzez Teatr Narodowy oraz działalność Komisji Edukacji Narodowej, król starał się propagować nowoczesną edukację, nową filozofię, nowe kosmopolityczne postawy, a przede wszystkim podjął walkę z zacofaniem, zabobonnością, pieniactwem, nałogami pijaństwa, hazardu i nieświadomości politycznej szlachty. Metaforycznym symbolem owego starcia starego z nowym, postępu, nowoczesności, oświecenia z zaściankowością i sarmatyzmem była walka kontusza z frakiem.

Jednak proponowana przez króla i związanych z nim artystów optyka była tylko jedną z możliwych interpretacji, alternatywą było odwołanie do dawnej tradycji taktowanej jako wzorzec postaw, co zresztą wcale nie musiało łączyć się z konserwatyzmem politycznym, społecznym czy kulturowym. W takim ujęciu kontusz już nie był uosobieniem zacofania i staroświecczyny, lecz „dawnego Polaka”, bitnego, dumnego, rycerskiego, cnotliwego, a jego strój oraz wygląd z podgoloną czupryną, sumiastymi, czarnymi wąsami i długą, poważną suknią kontuszową wyróżniał go z tłumu nowomodnych, wypieszczonych galantów, ubranych według zachodnioeuropejskiego gustu, zniewieściałych fireyków, niezdolnych do obrony kraju, a jedynie do flirtowych potyczek z damami. W ten sposób zrodził się „Sarmata oświecony”, wykształcony, rozsądny szlachcic, szanujący tradycję, polskie obyczaje, ale i idący z duchem czasu, postępu w gospodarce, nauce, obyczajach. Zrodził się rozsądny

gospodarz, szanujący swoich przodków i ich zasługi, wprowadzający nowoczesne wynalazki, pozwalające, by dwór i gospodarstwo były „jak u Pana Podstolego”, jak głosiło przysłowie. Swoistą syntezą obu nurtów już nie tyle w literaturze, co w rzeczywistości szlacheckiego społeczeństwa miała stać się postać „polerownego Sarmaty” – Polaka - Europejczyka we fraku, już nie francuskim, lecz w angielskim. Byli to Polacy bardziej nowocześni, wykształceni w Europie, obcy podróżnicy, którzy po *Grand Tour* wrócili do kraju wyedukowani, „wypolerowani” i zaczęli pracę w swych dworach na rzecz ojczyzny, której już prawie nie ma, ale istnieje w polskiej duszy, patriotyzmie, mentalności, poczuciu narodowości i dumy z bycia prawdziwym Polakiem czy to w kontuszu, czy fraku, a może już w surducie...

Zaprezentowana w książce symbolika funkcjonująca w osiemnastowiecznej literaturze, z racji swego satyrycznego, edukacyjnego przeznaczenia często była przerysowana, zabarwiona nutą ironii, czasem szyderstwa, jednak nie zdołała utrzymać prostego podziału na „Sarmatów ośmieszonych” i „Sarmatów oświeconych”, na „fircykowatych zniewieściuchów we fraczkach” i „wypolerowanych Polaków we frakach”, na „kontuszowych Polaków” i „frakowych zdrajców”. Tak jak zmieniała się moda, tak zmieniały się symbole i znaczenia strojów, które jako kostiumy teatralne czy ceremonialne ubiory odgrywały określoną rolę w społeczeństwie osiemnastego wieku, a wykorzystane przez piśmiennictwo jako narzędzie manipulacji ulegały też społecznej przemianie, przez co narzucane podziały nie były już tak jasne. Zmieniała się sytuacja społeczno-polityczna i ekonomiczna kraju, zmieniała się moda, wszystko to wpływało na polaryzację łączonych ze strojem znaczeń. Już nie w literaturze, ale w życiu codziennym pojawiła się nowa symbolika patrioty w mundurze wojskowym, nastąpiła uniformizacja męskiej odzieży, rozpowszechniły się ubiory mieszane, złożone z elementów stroju polskiego i zagranicznego, a w okresie powstańczym czamara z konfederatką stały się strojem symbolicznym, zakazanym, powstańczym, demonstrującym patriotyczne uczucia „polskiej duszy”.

Można zaryzykować stwierdzenie, że w jakimś przynajmniej stopniu definiowano się poprzez ubiór, poprzez strój określano przeciwników politycznych, opisywano swoje poglądy, wyrażano swoje postawy, starano się manipulować innymi uczestnikami życia społecznego i politycznego, przebierając się, a nie ubierając, zakładając kostium, maskę czy nadając określone znaczenia atrybutom stroju, tj. wąsy, fryzury, szable, pałasze, laseczki, pludry, loki, chustki, perfumy itp.

Z powyższych względów książka została podzielona na pięć rozdziałów stanowiących strukturę dychotomiczną: „Pierwsze dwa rozdziały ukazują pozytywną symbolikę zarówno kontusza w literaturze (*Kontusz jako polski ubiór narodowy „Polaka dawnego” oraz „Sarmaty oświeconego”*), jak i fraka (*Frak jako europejski strój „Polaka polerownego”*), zaś następne dwa przywołują pejoratywne znaczenia rozpatrywanych strojów (*Kontuszowy „Sarmata ośmieszony” oraz Zniewieściały Fircyk i frakowy zdrajca*), by w ostatnim rozdziale podjąć problematykę przenikania i interferowania sporów o frak i kontusz czy o fircyka i „dawnego Polaka” (*Ambiwalencje w symbolice stroju „kontuszowych” i „frakowych” Polaków*)”.

Książka wpisuje się w europejską literaturę naukową dotyczącą szeroko pojętej problematyki stroju, jego funkcji i symboliki. Z natury rzeczy praca ma charakter interdyscyplinarny, kompetencje literaturoznawcze autorki wspierane są tu wiedzą z innych dziedzin, przede wszystkim kultury materialnej i antropologii kultury. Podstawową materię badawczą stanowi jednak literatura, czy szerzej piśmiennictwo XVIII wieku.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych (artystycznych).

Moje zainteresowania naukowe zawsze łączyły się z badaniem form paraliterackich, dokumentów. Stąd pierwsza moja praca naukowa dotyczyła poszukiwania paraliterackiego charakteru twórczości Marii Kuncewiczowej (praca magisterska i artykuł naukowy). Następnie pasja ta przeniosła się na szeroko rozumiane pamiętnikarstwo XVIII wieku i zainteresowanie literaturą i kulturą czasów saskich i oświecenia. Napisałam artykuł recenzyjny dotyczący pamiętnikarstwa światowego (*Światowe tendencje w badaniach pamiętnikarskich*, rec. A. Cieński, *Pamiętniki i autobiografie światowe*, Wrocław 1992, „Przegląd Humanistyczny” 1994, nr 5). Od tego momentu zaczęła się moja pasja czytania, interpretowania i badania tych form wypowiedzi.

Napisałam wiele artykułów naukowych, dotyczących pamiętnikarstwa XVIII wieku, ale też pamiętników oświeceniowych, pamiętników z czasu przełomu (między barokiem a oświeceniem oraz między oświeceniem a romantyzmem). Należy tu wspomnieć na przykład o tekstach: *Obraz życia i obyczajów w pamiętniku Krzysztofa Zawiszy* (zob. zał. 3, II B, 3), *Obraz Syberii w osiemnastowiecznych tekstach wspomnieniowych* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 4), *Rzeczpospolita czasów saskich w pamiętniku Krzysztofa Zawiszy – świat wojen, żywiołów, niepokojów* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 5), *Świat wspomnień Ewy Felińskiej*

z *Wendorffów* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 6), gdzie zastosowałam nowoczesne metody badania tekstów wspomnieniowych.

Zwieńczeniem moich zainteresowań i badań nad pamiętnikarstwem XVIII wieku jest książka, która powstała na podstawie mojej rozprawy doktorskiej: *Pamiętniki polskich zesłańców na Syberię w XVIII wieku* (zob. zał. 3, II B, Monografie autorskie, 1), która w sposób nowatorski analizowała i interpretowała mało znane lub nieznane wspomnienia pierwszych polskich zesłańców. Celem tej książki była próba odtworzenia osobowości, natury i charakteru pamiętnikarzy. Zbadałam i ustaliłam ich rodowód, pochodzenie, wykształcenie, przyczyny zesłania, czas powstania tekstów. Następnie wyróżniłam dwie charakterystyczne postawy autorów wspomnień: autobiograficzną postawę ekstrawertywną i introwertywną. W postawie ekstrawertywnej wskazałam dwoistość postrzegania Syberii: mroźnej, niebezpiecznej krainy zesłania, odosobnienia – widzianej oczyma zesłańca, odbieranej emocjonalnie, oraz jako zadziwiającej, egzotycznej, orientalnej krainy – widzianej oczyma „podróżnika z musu”, ujętej w sposób rzeczowy. Postawa introwertywna to cały wewnętrzny świat przeżyć zesłańców, ich myśli, modlitwy, rozmowy z Bogiem, z własnym sumieniem. Z tego powodu zaliczyłam prezentowane teksty wspomnieniowe (po uprzednim zbadaniu ukształtowania formalnego) do kategorii autobiografii, często stanowiących struktury hybrydalne, synkretyczne, usytuowane między dokumentem a literaturą.

Kontynuowałam moje zainteresowania pamiętnikarstwem czasów saskich i oświeceniowych, pogłębiając badania nad ich strukturą gatunkową oraz postawami autorów. Należy tu wspomnieć m.in. o artykule *Introwertywna postawa autobiograficzna Wirydianny Fiszerowej* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 12), „*Wielki polski świat warszawski*” *oczami Inflanctzyka* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 21) czy *Intymizm w polskich relacjach wspomnieniowo-diariuszowych końca XVIII wieku* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 26). Napisałam też wiele artykułów recenzyjnych, dotyczących tego działu piśmiennictwa osiemnastego wieku, publikowanych na łamach „Wieku Oświecenia” czy „Napisu”. Warto tu przytoczyć recenzje współczesnych edycji: *Diariusza z podróży europejskiej w latach 1773-1774*. Teofili Konstancji z Radziwiłłów Morawskiej w opracowaniu Bogdana Roka (zał. 3, II B, Artykuły recenzyjne, 8), *Dziennika mojej podróży z roku 1769* Johanna Gottfrieda Herdera, w przekładzie Magdaleny Kurkowskiej i opracowaniu Tadeusza Naumowicza (zał. 3, II B, Artykuły recenzyjne, 9) czy „*Powtórne świata polskiego tworzenie*” przez Stanisława Augusta w świetle jego odtajnionych pamiętników (zał. 3, II B, Artykuły recenzyjne, 21). Poza tym napisałam recenzje książek zawierających edycje form pamiętnikarskich, jak np. Anny Grześkowiak-Krwawicz, *Zabaweczka, Józef Boruwłaski – fenomen natury, szlachcic,*

pamiętnikarz (zał. 3, II B, Artykuły recenzyjne, 10) czy Elżbiety Z. Wichrowskiej *Niecodzienna biografia oraz dziennik intymny z przełomu XVIII i XIX wieku* (zał. 3, II A, Artykuły recenzyjne, 6).

Działalność badawcza przekładała się także na pracę dydaktyczną. Zajęcia prowadzone przeze mnie na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim koncentrowały się wokół dwóch zagadnień: literatury Oświecenia w Polsce w kontekście europejskim oraz miejsca kobiety w kulturze XVIII wieku. Prowadziłam również wykłady z pamiętnikarstwa osiemnastowiecznego. Powstawały pod moim kierownictwem prace magisterskie, dotyczące paralelnego badania autobiografii współczesnych pamiętnikarzy i pamiętnikarzy osiemnastowiecznych.

Po podjęciu pracy w Instytucie Badań Literackich PAN zajęłam się również badaniem symboliki stroju w literaturze i kulturze XVIII wieku. Napisałam liczne artykuły i prowadziłam wykłady popularyzujące naukę, poruszające tę tematykę. Warto tu wspomnieć o artykule *Kontusz i frak jako symbole osiemnastowiecznych Sarmatów. Zarys problematyki* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 11), *Rola stroju francuskiego w literaturze polskiej XVIII wieku* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 24), o artykułach na portal internetowy Silva Rerum, na przykład: *Kontusz i frak. Komediowe potyczki w czasach stanisławowskich* (zał. 3, III A, 8), *Kawaler modny czy symplak? Komediowe potyczki w czasach stanisławowskich* (zał. 3, III A, 8), *Symbolika stroju w pamiętnikarstwie XVIII wieku* (zał. 3, III A, 8), czy o wykładach: *Strój polski w osiemnastym wieku* w Museu Calouste Gulbenkian (listopad 2010 Lizbona), *Strój koronacyjny Stanisława Augusta Poniatowskiego w stylu hiszpańskim* w Museo del Traje (październik 2011, Madryt), *Wpływ stroju włoskiego na strój polski w XVI wieku* w Galeria del Costume di Palazzo Pitti (listopad 2011, Florencja).

W 2005 roku ukazała się publikacja zbiorowa *Dwory magnackie w osiemnastym wieku. Rola i znaczenie kulturowe* (zał. 3, II C, 1), którą współredagowałam z prof. Teresą Kostkiewiczową. Książka ta jest wyrazem mojego zainteresowania kulturą polską XVIII wieku w kontekście europejskim, a zwłaszcza kulturą dworów magnackich. Stąd zawarty w tym tomie artykuł: *Dwór Chreptowiczów na Litwie* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 9) i praca redakcyjna nad ponad 23 tekstami, które w świetle nowych lub mało znanych źródeł, w kontekście zgromadzonej w ostatnich dziesięcioleciach wiedzy o osiemnastowiecznej kulturze, przedstawiają funkcje kulturotwórczych środowisk dworskich w różnych regionach Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVIII wieku. Kontynuacją tej tematyki była praca nad artykułem: *Osiemnastowieczna przyjemność ucztowania na dworach magnackich* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 14), wydana w 2011 roku w pracy: *Przyjemność w kulturze epoki*

rozumu, pod red. T. Kostkiewiczowej, a także *Literacki obraz dworu w „Panu Podstolim” Ignacego Krasickiego i jego pierwowzór*, wydany w Krakowie w 2013 roku w książce *Dworki szlacheckie jako miejsca rozwoju i sztuki: przeszłość – teraźniejszość – przyszłość* pod redakcją Łukasza Kupca i Lidii Salawy. W kręgu tej tematyki pozostają również prace poszerzające zakres wiedzy na temat kultury materialnej XVIII wieku, szczególnie w kręgach dworskich. Należy tu przypomnieć m.in. artykuły: *Sarmacki świat wartości materialnych w XVIII wieku* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 19) oraz *Porcelanomania Oświeconych* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 20), które ukazały się w tomach: *Codziennosc i niecodziennosc Oświeconych*, w Katowicach, w 2013 roku.

Natomiast w 2014 roku opublikowana została monografia zbiorowa pod moją redakcją, *Polski Grand Tour w XVIII i początkach XIX wieku* (zał. 3, II C, 2). Książka ta jest kontynuacją moich zainteresowań dotyczących podróżopisarstwa. Jest zbiorem tekstów ukazujących bogactwo inspiracji i wpływów podróży na kulturę rodzimą, ale też wpisuje polski *Grand Tour* w rzeczywiste współtworzenie kultury europejskiej. Poza tym napisałam wiele artykułów dotyczących tego zagadnienia, na przykład obszerną rozprawę w tomie *Antyk oświeconych* zatytułowaną *Podróże oświeconych śladami antyku* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 15), artykuł *Grand Tour dam modnych* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 28) czy artykuły recenzyjne, jak np.: *Ziemia Święta w osiemnastowiecznych przekazach pielgrzymów* (zał. 3, II A, Artykuły recenzyjne, 2), *Polski „Grand Tour” do Francji w czasach saskich* (zał. 3, II A, Artykuły recenzyjne, 7) czy recenzja edycji *Żurnalu podróży do Wilna z roku 1786* Ludwika Byszewskiej (zał. 3, II B, Artykuły recenzyjne, 18).

Można wyróżnić w moich badaniach również nurt dotyczący analizy i interpretacji poezji czasów saskich i oświeceniowych. Na szczególną uwagę zasługują badania dotyczące polskiego rokoka: *Wizerunek artystyczny Antoniny Niemiryczowej* (zał. 3, II I, 2) i *Między sacrum i profanum. „Wiersze polskie...” Antoniny Niemiryczowej* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 18). Poza tym ważne miejsce zajmuje współczesne czytanie poezji oświeceniowej, na przykład: *Astronomowie w poetyckiej apostrofie Adama Naruszewicza i Ludwika Osińskiego* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 10), *Poetycki autoportret „filozofa niedbalego”: „Filozof z biedy”* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 13), *„List imieniem brata do siostry” – różne odcienie liryzmu w wierszach z prozą Krasickiego* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 27), *Poetyckie i filozoficzne credo: „Zabawa moja”* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 29). W kręgu tej tematyki mieszczą się również artykuły recenzyjne współczesnych edycji poezji czasów saskich, m.in.: Elżbiety Drużbackiej, *Wiersze wybrane* w oprac. K. Stasiewicz (zał. 3, II A, Artykuły recenzyjne, 3).

Należy też wspomnieć o pracy badawczej dotyczącej udziału kobiet w literaturze i kulturze XVIII wieku. Stąd m.in. artykuły: *Wizerunek artystyczny Antoniny Niemiryczowej* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 2), *Świat wspomnień Ewy Felińskiej z Wendorffów* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 6) czy *Pisemna autoterapia kobiety współzależnionej – Wirydianny Fiszerowej na tle dzienników intymnych końca XVIII wieku* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 30) czy chociażby *Polski Grand Tour dam modnych* (zał. 3, II B, Artykuły i rozprawy, 28). Problematykę tę podejmują również np. recenzje książek: Hanny Dziechcińskiej, *Kobieta w życiu i literaturze XVI i XVII wieku. Zagadnienia wybrane* (zał. 3, II B, Artykuły recenzyjne, 3); Krystyny Stasiewicz *Zmysłowa i elokwentna prowincjuszka na staropolskim Parnasie. Rzecz o Elżbiecie Drużbackiej i nie tylko...* (zał. 3, II B, Artykuły recenzyjne, 4).

6. Popularyzacja osiągnięć nauki:

Równoległe do prac badawczych podejmowałam działania związane z popularyzacją nauki. Od roku 2001 biorę udział w pracach komisji Olimpiady Literatury i Języka Polskiego przy IBL PAN. Przygotowuję tematy prac konkursowych oraz egzaminuję podczas zawodów ogólnopolskich III stopnia. Szczególnie należy podkreślić pracę w jury komisji egzaminującej młodzież polskiego pochodzenia z Białorusi, Estonii, Litwy, Ukrainy, Rosji, Czech, Słowacji czy Węgier.

Wyniki moich badań naukowych przedstawiałam zarówno w radiu, jak i telewizji, a także w formie wykładów w wielu instytucjach kultury, a nawet szkołach.

Warto wspomnieć wykładach muzealnych popularyzujące naukę za granicą, jak np. *Strój polski w osiemnastym wieku* w Museu Calouste Gulbenkian (listopad 2010 Lizbona); *Strój koronacyjny Stanisława Augusta Poniatowskiego w stylu hiszpańskim* w Museo del Traje (październik 2011, Madryt); *Wpływ stroju włoskiego na strój polski w XVI wieku* w Galeria del Costume di Palazzo Pitti (listopad 2011, Florencja). Napisałam również artykuły popularno-naukowe na portal internetowy Encyklopedia Silva rerum, Pasaż wiedzy, Muzeum Króla Jana III w Wilanowie w latach 2013–2014, jak np.: *Rozrywki „wielkiego warszawskiego świata” pod koniec XVIII wieku: taniec, muzyka, gra*; *Rozrywki „wielkiego warszawskiego świata” pod koniec XVIII wieku: przejażdżki po Warszawie*; *Francuska elegantka czy pragmatyczna Sarmatka? O wzorcach kobiet w literaturze XVIII wieku*; *Reduty, pikniki, hece – rozrywki „warszawskiego świata” w XVIII wieku*; *Kontusz i frak. Komediove potyczki w czasach stanisławowskich*; *Kawaler modny czy symplak? Komediove potyczki w*

czasach stanisławowskich; Symbolika stroju w pamiętnikarstwie XVIII wieku; Obyczaje „wielkiego warszawskiego świata” widziane oczami cudzoziemca pod koniec XVIII wieku; Fircyk czy Sarmata? Kogo kochały Polki w XVIII wieku?; „Wąs sumiasty” czy ogolona „gęba wódkami złana”? O wzorcu cnotliwego męża pod koniec XVIII wieku; „Peruka w rury” czy „podgolona czupryna” u prawdziwego patrioty pod koniec XVIII wieku.

Przeprowadziłam wykłady popularyzujące moją pracę badawczą w szkołach średnich, m.in. dla maturzystów w kraju, 2011–2012: Wykład w Katolickim Liceum Ogólnokształcącym im. bł. Ks. Romana Archutowskiego przy Zespole Szkół Katolickich na Bielanach (maj 2011): *Dwory magnackie i dwory szlacheckie w dawnej Rzeczypospolitej*. Poza tym wykłady w Katolickim Liceum Ogólnokształcącym im. bł. Ks. Romana Archutowskiego przy Zespole Szkół Katolickich na Bielanach (2011–2012). Cykl: *Emocje w literaturze dawnej*, tematy wykładów: *Miłość i flirt w literaturze baroku; Poetycki flirt rokokowy; Dwory szlacheckie a dwory magnackie w epokach dawnych*

Warto też zwrócić uwagę na cykl wywiadów i audycji radiowych popularyzujących naukę i wiedzę kulturową z XVIII wieku z serii: *Historie z szuflady*, Radio dla Ciebie, w latach 2013–2014 na następujące tematy: *Pamiętniki Stanisława Augusta Poniatowskiego; O wyzwolonych kobietach w XVIII wieku; Niezwykła historia Zofii Potockiej; Kontusz i frak; Polacy wieku XVIII. Codziennosc w XVIII wieku; Warszawski wielki świat pod koniec XVIII wieku*. Poza tym uczestniczyłam w audycjach w radiowej Dwójce, m.in. z cyklu *Atlas polskich podróżników – Michał Mniszech, czyli jak podróżowały dawne elity* czy też w Radiu TOK FM "Kobiety Eter" – *Sylwetki niezwykłych kobiet, kobiece inicjatywy i organizacje, tematy i problemy wspólne kobietom. O życiu Zofii Potockiej i konferencji: „Słynne kobiety w Rzeczypospolitej XVIII wieku”*.

Należy także wspomnieć, iż byłam pomysłodawczynią projektu Pracowni Literatury Oświecenia IBL, przygotowanego na Piknik Naukowy Polskiego Radia i Centrum Nauki Kopernik w 2014 na temat: *W stronę światła – Osiemnastowieczne relacje z podróży po wiedzę, naukę i edukację*.

Do prac popularyzujących naukę należy również zaliczyć moją współpracę z pismem „Academia. Magazyn Polskiej Akademii Nauk”, w którym publikuję artykuły z zakresu literatury i kultury XVIII wieku, ukazujące się po polsku i po angielsku, jak np.: *Rozkosze stołu. Osiemnastowieczna przyjemność ucztowania na dworach magnackich; Osiemnastowieczna podróżomania; Konwersacja, gra czy intryga. Polskie „niebezpieczne związki” w XVIII wieku*.

7. Działalność na rzecz społeczności akademickiej:

Podczas pracy w IBL PAN wielokrotnie angażowałam się w organizowanie konferencji i spotkań naukowych. Byłam pomysłodawczynią i głównym organizatorem konferencji: *Dwory magnackie w XVIII wieku: Rola i znaczenie kulturowe* w 2004. Poza tym byłam Członkiem Komitetu Naukowego konferencji: *Dworki szlacheckie jako miejsca rozwoju kultury i sztuki: przeszłość – teraźniejszość – przyszłość*, Dwór Czeczów, Kraków 2013. Oprócz tego pomysłodawczynią i główną organizatorką konferencji: *Polski Grand Tour w XVIII wieku*, Warszawa 2013 (IBL PAN, Muzeum Króla Jana III w Wilanowie). W 2015 roku byłam pomysłodawczynią, Przewodniczącą Komitetu Organizacyjnego, Członkiem Komitetu Naukowego międzynarodowej konferencji naukowej: *Słynne kobiety w Rzeczypospolitej XVIII wieku*, która odbyła się w IBL PAN oraz Muzeum Króla Jana III w Wilanowie.

8. Działalność dydaktyczna i organizacyjna:

Za działalność organizacyjno-dydaktyczną na Wydziale Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie przy organizacji Szkoły Języka i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców otrzymałam I miejsce w konkursie EDUinspiracje (2012) w kategorii instytucjonalnej, przeprowadzonym przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji – Narodową Agencję Programu „Uczenie się przez całe życie”. Konkurs dotyczył prezentacji doświadczeń metodyczno-merytorycznych oraz organizacyjnych Szkoły Języka i Kultury Polskiej na Wydziale Nauk Humanistycznych UKSW w Warszawie podczas realizacji projektów Erasmus Intensive Language Courses EILC. Dzięki mojej drugiej pasji, jaką jest nauczanie języka polskiego jako obcego, rozwinęłam na filologii polskiej specjalizację glottodydaktyczną i specjalistyczne nauczanie języka polskiego jako obcego na wydziale.

Od 2013 pełnię obowiązki Kierownika Zakładu „Szkoła Języka i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców” na Wydziale Nauk Humanistycznych UKSW w Warszawie. Opracowuję strategię rozwoju Szkoły, dbam o źródła finansowania kursów, staję do konkursów ministerialnych i unijnych, zdobywam fundusze w przetargach na kursy metodyczne. Uformowałam profil metodyczny Szkoły Języka i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców, czuwam nad metodyczną i merytoryczną realizacją programu nauczania języka polskiego

jako obcego. Jestem także Pełnomocnikiem Dziekana Wydziału Nauk Humanistycznych UKSW w Warszawie ds. nauczania języka polskiego jako obcego.

Od 2014 roku jestem Kierownikiem Studiów Podyplomowych w Instytucie Badań Literackich PAN: *Glottodydaktyka. Nauczanie języka polskiego jako obcego* oraz *Zarządzanie kulturą w strukturach Unii Europejskiej*. Poza tym jestem autorką programów nauczania obu kierunków oraz Kierownikiem Praktyk Glottodydaktycznych, organizującym oraz oceniającym pod kątem metodyczno-merytorycznym przeprowadzane przez naszych słuchaczy zajęcia językowe.

Nauczanie języka polskiego jako obcego zaowocowało także publikacjami z tej dziedziny, jak np.: *Dobry „pakiet startowy” to nie wszystko. O nauczaniu języka polskiego jako obcego*, w: „Języki Obce w Szkole” 2012 czy: *Stylistyka praktyczna dla cudzoziemców. Sukcesy, problemy, wyzwania*, [w:] *Sukcesy, problemy i wyzwania w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, pod red. Agnieszki Mielczarek, Anny Roter-Bourkane, Małgorzaty Zduniak-Wiktorowicz, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Wydział Filologiczno-Filozoficzny, Prace Komisji Językoznawczej, Tom 62, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2014, s. 171–183.

Agata Roch
Koclu